

De versterking van de positie van de rechter-commissaris en de verslechtering van de positie van de verdediging

Onbedoeld neveneffect

Rosa van Zijl¹

Op 1 januari 2013 is de Wet versterking positie rechter-commissaris in werking getreden (*Stb.* 2012, 408)). In deze wet zijn het gerechtelijk vooronderzoek en de mini-instructie afgeschaft en is daarvoor in de plaats gekomen het onderzoek door de rechter-commissaris (*Stb.* 2011, 600). De wet lijkt echter een onbedoeld, negatief neveneffect te hebben voor de verdediging, en wel in de situatie waarin een zaak ex art. 316 Sv door de zittingsrechter voor nader onderzoek naar de rechter-commissaris is verwezen.

Art. 316 lid 1 Sv bepaalt dat de zittingsrechter de stukken in handen van de rechter-commissaris kan stellen om deze (nader) onderzoek te laten verrichten. Afhankelijk van de wijze waarop de opdracht aan de rechter-commissaris is geformuleerd wordt wel van een 'open' of een 'gesloten' verwijzing gesproken. Bij een gesloten verwijzing wordt in de opdracht alleen het onderzoek opgesomd dat de zittingsrechter noodzakelijk acht. Bij een open verwijzing wordt daaraan toegevoegd dat de rechter-commissaris tevens ander onderzoek dient te verrichten dat hij noodzakelijk acht. Bij een open verwijzing kan de verdediging dus aanvullende onderzoekswensen voorleggen aan de rechter-commissaris en zal hij hierover in de regel een inhoudelijke beslissing nemen. Bij een

gesloten verwijzing zal de rechter-commissaris aanvullende verzoeken in beginsel integraal afwijzen op grond van de gesloten formulering van de opdracht van de zittingsrechter.

Tegen dergelijke beslissingen van de rechter-commissaris op aanvullende onderzoekswensen stond tot 1 januari 2013 op basis van art. 208 lid 3 Sv jo. 316 lid 3 Sv de mogelijkheid open van bezwaar bij de raadkamer van de rechtbank.

In het derde lid van art. 316 Sv was namelijk opgenomen dat het onderzoek door de rechter-commissaris na verwijzing gold als gerechtelijk vooronderzoek. Dit onderzoek werd (dus) overeenkomstig de bepalingen gevoerd van de tweede t/m de vijfde en de achtste afdeling van de Derde Titel van Boek II van het Wetboek van Strafvordering.

Art. 208 Sv was één van die bepalingen; dit artikel was opgenomen in de derde afdeling van die Derde Titel van Boek II. Het derde lid van art. 208 Sv opende voor de verdachte de mogelijkheid om – in een gerechtelijk vooronderzoek – een bezwaarschrift bij de rechtbank in te dienen tegen afwijzende beslissingen van de rechter-commissaris op een opgave van nader onderzoek. Vanwege de schakelbepaling in art. 316 lid 3 Sv gold de bezwaarmogelijkheid ook bij onderzoek na een verwijzing door de zittingsrechter.

Per 1 januari 2013 is art. 208 Sv echter komen te vervallen. In het nieuwe art. 182 lid 6 Sv is bij onderzoek door de rechter-commissaris wel de mogelijkheid van bezwaar bij de rechtbank opgenomen, maar dit artikel staat in een andere afdeling. Het nieuwe artikel staat in de eerste afdeling van de Derde Titel van Boek II, waardoor het niet meer onder de schakelbepaling van art. 316 lid 3 Sv valt. Die schakelbepaling is op dat punt namelijk niet aangepast. Strikt genomen is sinds 1 januari 2013 de mogelijkheid van bezwaar bij de rechtbank dus niet meer van overeenkomstige toepassing op onderzoek door de rechter-commissaris na verwijzing.

In de Kamerstukken is niets opgenomen over de gevolgen van de verplaatsing van deze regel. Er is geen aanleiding te denken dat de verplaatsing en de bijbehorende verslechtering van de positie van de verdediging een bewuste keuze van de wetgever is geweest; in dat geval had het immers in de rede gelegen dat de Kamerstukken een toelichting zouden geven. Ondanks de tekst van de nieuwe wet is te daarom hopen dat de rechterlijke macht in de praktijk niet een stap zet die de wetgever niet heeft voorzien, of gewild. •

Auteur

1. Mr. R. van Zijl is advocaat bij Sjócrona Van Stigt Advocaten Rotterdam.